

Gospodarka i przemysł Polski w 2015 r. – wyniki wstępne. Sytuacja w wybranych krajach.

W końcu stycznia br. Główny Urząd Statystyczny, na specjalnej konferencji prasowej, przedstawił wstępne (bez danych ekonomiczno-finansowych) wyniki, jakie osiągnął kraj w minionym 2015 r. Dotyczyły one głównie sytuacji gospodarczej, ale również demograficznej i społecznej, i od tych rozpoczniemy poniższą relację dla Czytelników Chemika. Sytuacja ludnościowa kraju dotycząca roku ubiegłego niesie określone elementy niepokoju. Liczba mieszkańców naszego kraju w minionym roku uległa kolejnej redukcji. W końcu 2015 r. ludność Polski wyniosła 38.446 tys. osób i była o 33 tys. mniejsza niż rok wcześniej, a o 40 tys. osób – niż na początku 2014 r. W ubiegłym roku nastąpił również ubytek naturalny liczby mieszkańców. W okresie tym nastąpiło 372 tys. żywych urodzeń, a jednocześnie było 388 tys. zgonów, a więc, tych ostatnich, o 16 tys. więcej niż pierwszych. Dla kompletu najważniejszych danych dotyczących sytuacji demograficznej kraju warto dodać, że w omawianym okresie minionego roku zawarto w Polsce 186 tys. małżeństw, przy jednoczesnej liczbie aż 67 tys. rozwodów. Korzystniej natomiast kształtowała się sytuacja zatrudnieniowa. W końcu minionego roku w sektorze przedsiębiorstw w Polsce pracowało 5.676 tys. osób i stanowiło to o 111 tys., czyli o blisko 2,0%, więcej niż przed rokiem. Również poprawiła się sytuacja w dziedzinie bezrobocia. W końcu minionego roku bez zatrudnienia w kraju pozostawało 1.563,3 tys. osób, co stanowiło o 261,9 tys., tj. o 14,3% mniej, niż przed 12. miesiącami. Jednocześnie w tym samym okresie stopa bezrobocia w Polsce spadła z 11,4% do, nienotowanego od kilku lat, jednocyfrowego wskaźnika 9,8%. W omawianym okresie 2015 r. zwiększyła się liczba emerytów i rencistów z 8.857 tys. przy końcu 2014 r. do 8.898 tys. w grudniu ub. roku. Przyrost wyniósł 41 tys. emerytów, tj. blisko 0,5%.

Tablica I

Zatrudnienie i płace w przemyśle w 2015 r.

Przemysł	Zatrudnienie, tys. osób			Średnia miesięczna płaca brutto w 2015 r., zł	
	31.12.2014 r. Liczba	31.12.2015 r.		Kwota	12.2014 r. = 100
		Liczba	31.12.2014 r. = 100		
KRAJOWY	2.542	2.579	101,5	4.195	102,6
CHEMIKALIA	71	74	103,3	4.881	102,5
FARMACEUTYCZNY	21	23	107,6	5.784	103,2
WYROBY Z GUMY I TWORZYW	169	179	105,8	3.785	103,3
Przerób ropy i koksu	13	13	100,0	7.729	103,9
Górnictwo węgla	106	91	85,7	7.198	100,9
Energetyka	128	122	95,5	6.563	102,9
Metalurgia	60	61	101,9	4.524	103,8
Maszynowy	113	117	103,7	4.341	103,7
Elektromaszynowy	97	100	103,6	4.260	104,5
Elektroniczno-optyczny	54	54	100,6	4.164	106,9
Motoryzacyjny	171	176	103,3	4.446	103,5
Ceramiczny	111	112	100,6	4.140	104,1
Papierniczy	51	53	102,3	4.341	105,4
Meblowy	137	145	105,8	3.055	103,7
Spożywczy	374	376	100,5	3.324	102,8
Odzieżowy	76	74	97,3	2.303	103,6

Dotyczy podmiotów o zatrudnieniu ponad 9 osób. Źródło: GUS 2016

Zatrudnienie w sektorze przemysłu również uległo zwiększeniu, z 2.542 tys. osób w końcu poprzedniego roku do 2.579 tys. (wzrost o 37 tys., tj. 1,5%) w końcu roku 2015. Wielkości zatrudnienia w poszczególnych najważniejszych działach krajowego przemysłu, ze wskaźnikami zmian w okresie roku oraz wielkości i zmiany miesięcznych płac w tym samym okresie przedstawiono w Tablicy I.

Z danych Tablicy I wynika m.in.:

- Liczba zatrudnionych, łącznie w przemyśle chemicznym (trzy działy: PKD 20 Chemikalia, 21 Farmacja i 22 Wyroby z gumy i tworzyw), która na koniec ub. roku wyniosła 276 tys. osób, była o 15 tys., tj. o 5,7%, większa niż przed rokiem. Ogólny wzrost zatrudnienia, jaki wystąpił w przemyśle chemicznym, był jednym z najwyższych wśród wszystkich pozostałych działów krajowego przemysłu, i oczywiście znacząco wyższy od średniej wzrostu zatrudnienia w całym przemyśle (1,5%). W tym miejscu warto odnotować, że wzrost łącznej wartości produkcji sprzedanej „branż chemicznych” w tym samym roku był prawie podobnie wysoki (ok. 5%), nie nastąpiło więc, w tym przemyśle, mimo dużego wzrostu zatrudnienia, znaczące obniżenie wydajności pracy.
- Wzrost zatrudnienia w przemyśle w minionym roku, aczkolwiek przy niższych wskaźnikach, wystąpił w prawie wszystkich pozostałych większych działach przemysłu, za wyjątkiem górnictwa węgla, energetyki i przemysłu meblarskiego.
- We wszystkich prezentowanych działach przemysłu w omawianym roku nastąpił wzrost średnich płac przy wskaźnikach poprawy: ogółem w przemyśle – 2,6%, najniższym w górnictwie węglowym – 0,9% i najwyższym w przemyśle elektroniczno-optycznym – 6,9%. Nominalne płace, najwyższe w minionym roku, odnotowano w przemyśle rafineryjno-koksowniczym i w górnictwie węglowym; najniższe w przemyśle meblarskim i odzieżowym.

Przechodząc do prezentacji sytuacji gospodarczej i produkcyjnej kraju, odnotować należy utrzymujące się nadal dobre, a nawet nieco lepsze niż przed rokiem, tempo jego rozwoju. Wskazuje na to, przede wszystkim, osiągnięty wzrost wskaźnika produktu krajowego brutto (PKB), który wg wstępnej oceny GUS, wyniósł za rok ubiegły (rok do roku) 3,6%, przy niższych tego typu wartościach w latach ubiegłych: 3,3% w 2014 oraz 1,3% w 2013 r. Wskaźniki te, szczególnie ubiegłoroczne, kształtują się jako wyraźnie wyższe od uzyskanych przez większość innych krajów (głównie w UE), o czym na końcu niniejszego opracowania.

Krajowy przemysł w 2015 r. osiągnął wartość produkcji sprzedanej (w cenach bieżących) 1.197,0 mln zł i było to więcej (w cenach porównywalnych) o 4,9% niż przed rokiem. Wymieniony wzrost wartości sprzedaży był najwyższy na przestrzeni trzech ostatnich lat (patrz Tab. 3). Wartości produkcji sprzedanej w poszczególnych większych działach krajowego przemysłu, wraz ze wskaźnikami wzrostu, przedstawiono w Tablicy 2.

Tablica 2

Produkcja sprzedana przemysłu w latach 2014–2015

Przemysł	Rok 2014 Wartość, mld zł	Rok 2015 Wartość, mld zł	2014 r. = 100
KRAJOWY	1.167,5	1.197,0	104,9
CHEMIKALIA	54,5	56,4	105,2
FARMACEUTYKI	12,3	13,2	104,8
WYROBY Z GUMY I TWORZYW	70,2	74,3	106,9
Przerób ropy i koksu	80,3	63,8	101,1
Górnictwo węgla	22,3	21,1	104,9
Energetyka	96,6	94,6	96,9
Metalurgia	44,2	44,9	100,3
Maszynowy	37,2	38,6	103,4
Elektromaszynowy	47,3	52,3	110,8
Elektroniczny i optyczny	33,7	34,6	100,6
Motoryzacyjny	113,2	124,9	110,7
Ceramiczny	44,5	45,1	103,3
Papierniczy	33,5	35,6	105,2
Meblarski	32,4	35,2	108,7
Spożywczy	187,8	189,0	103,6
Odzieżowy	7,0	7,1	103,0

Wartość produkcji w cenach bieżących; wskaźniki zmian w cenach porównywalnych.
Całość dotyczy podmiotów o zatrudnieniu ponad 9 os. Źródło: GUS 2016

Z wartości prezentowanych w Tablicy 2 oraz odpowiednich wielkości dotyczących poprzednich lat, można wnioskować:

- Krajowy przemysł chemiczny łącznie w swoich trzech działach (PKD 20, 21 i 22) osiągnął w minionym roku wartość produkcji sprzedanej 143,9 mld zł (stanowiło to 12,0% wartości produkcji przemysłu kraju) i, jak już wspomniano, uzyskał wzrost wartości o 5,0%. Był to jeden z najwyższych w omawianym roku wskaźników; znacząco większy przyrost nastąpił tylko w przemyśle motoryzacyjnym i meblarskim. W pozostałych branżach przemysłowych wzrosty były mniejsze – najniższe w metalurgii i przemyśle elektroniczno–optycznym. Regres produkcji sprzedanej nastąpił w energetyce.
- Pozytywne, jak się okazuje w niektórych przypadkach względne, wskaźniki wzrostu wartości produkcji, w działach przemysłu chemicznego, nabierają nieco innego znaczenia przy rozpatrywaniu ich na tle sytuacji ostatnich lat. Dotyczy to działu „Chemikalia”, który w minionym roku uzyskał wzrost wartości produkcji o 5,2% (w cenach porównywalnych). Ten optymistyczny wskaźnik należy rozpatrywać jednak na tle zmian w ostatnich trzech latach, z czego wynika, że wartość produkcji tej branży, która w 2015 r. w cenach bieżących wyniosła 56,4 mld zł, jest nadal niższa, niż osiągnął ten przemysł trzy lata temu, tj. w 2012 r. i wynosiła wówczas 57,9 mld zł. Można więc mówić o utrzymującym się, od trzech lat, regresie wartości produkcji (przynajmniej wobec sytuacji sprzed trzech lat) w ważnej części krajowego przemysłu chemicznego (chemikalia organiczne i nieorganiczne, tworzywa sztuczne, nawozy, farby, kleje, kosmetyki, chemia gospodarcza, gazy techniczne i inne). Sytuację przedstawioną powyżej ilustruje przegląd wskaźników zmian

wartości produkcji „Chemikaliów” (na tle pozostałych działów przemysłu chemicznego) i całego krajowego przemysłu (Tab. 3).

Tablica 3

Wskaźniki zmian wartości produkcji sprzedanej przemysłu ogółem i działów przemysłu chemicznego w latach 2013–2015, w %

Rok	Przemysł krajowy	Chemikalia	Farmaceutyki	Wyroby z gumy i tworzyw sztucznych
2013	2,2	- 2,9	3,2	6,0
2014	3,3	- 1,9	4,4	6,6
2015	4,9	5,2	4,8	6,3

Źródło: GUS 2016

Przechodząc do bardziej szczegółowej prezentacji sytuacji w minionym roku w krajowym przemyśle chemicznym, przedstawiamy jego stan organizacyjny odnośnie do ilości zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Wielkości te dotyczą stanu w połowie minionego roku – aktualnie brak jeszcze informacji z końca 2015 r. – ale w okresie półrocznym nie następują zwykle istotne w tym zakresie zmiany. We wspomnianym czasie w Polsce funkcjonowało ogółem 373.600 podmiotów gospodarczych, w tym 22.294 przedsiębiorstw branż przemysłu chemicznego, co stanowiło 6,0%, a więc znacząco mniej niż udział przemysłu chemicznego liczonego wartością produkcji sprzedanej (12,0%). W ramach ww. liczb znajdowało się: przedsiębiorstw państwowych 60 ogółem w przemyśle, w tym 3 w przemyśle chemicznym; pozostałe to spółki (93.599 w kraju, 9.927 w „chemii”), niemniej najwięcej, to zarejestrowane osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – 277.642 w skali kraju; 12.183 tego typu podmiotów w przemyśle chemicznym. Szczegółową prezentację liczby przedsiębiorstw przemysłu chemicznego (na tle sytuacji krajowej), w podziale na branżowe działy i wg liczby zatrudnionych, przedstawiono w Tablicy 4.

Tablica 4

Liczba firm przemysłu chemicznego w Polsce; stan w dniu 30.06.2015 r.

Grupa firm o zatrudnieniu osób	Ogólna liczba firm wszystkich branż przemysłu przetwórczego w kraju	Liczba firm przemysłu chemicznego w działach				
		PKD 20 Chemikalia	PKD 21 Farmacja	PKD 22 Guma i tworzywa	Przemysł chemiczny ogółem	
					Liczba	% w kraju
Mikro 0–9	338.518	4.498	624	13.627	18.749	5,5
Małe 10–49	26.957	620	78	1.929	2.627	9,7
Średnie 50–249	6.669	181	43	525	749	11,2
Duże 250–999	1.247	41	23	81	145	11,6
Duże ponad 1000	209	13	3	8	24	11,5
OGÓŁEM	373.600	5.353	771	16.170	22.294	6,0

Źródło: GUS 2015; Obliczenia własne

W kolejnej, Tablicy 5, prezentujemy, w wartościach fizycznych, wielkości produkcji w minionym roku – najważniejszych wyrobów przemysłu chemicznego oraz niektórych surowców i produktów pokrewnych, wraz ze wskaźnikami zmian tych wielkości w porównaniu do poprzedniego 2014 r.

Tablica 5

Produkcja ważniejszych chemikaliów i pokrewnych w 2015 r.

Produkt	Jednostka	Wielkość produkcji w 2015 r.	
		Ilość	2014 r = 100
Węgiel kamienny	mln t	72,5	99,3
Siarka (kopalna)	tys. t	627	103,7
Sól kamienna	tys. t	629	82,5
Sól warzona	tys. t	406	103,0
Ropa naftowa	tys. t	894	94,4
Gaz ziemny	mln m ³	5.343	96,4
Koks	mln t	9,6	102,2
Energia elektryczna	GWh	165.201	103,9
Przerób ropy naftowej	tys. t	26.108	108,2
Benzyny	tys. t	4.221	109,7
Propan, butan ciekłe	tys. t	573	103,9
Oleje napędowe	tys. t	11.793	111,2
Oleje opałowe	tys. t	4.375	80,9
Oleje silnikowe	tys. t	54,6	99,3
Asfalty	tys. t	1.631	120,3
Soda kaustyczna	tys. t	63,3	82,4
Ług sodowy	tys. t	329	110,9
Soda kalcynowana	tys. t	1.074	102,0
Kwas siarkowy	tys. t	1.701	109,7
Oleum	tys. t	216	97,5
Kwas azotowy	tys. t	2.394	101,3
Etylen	tys. t	545	115,8
Propylen	tys. t	391	114,7
Butadien	tys. t	60,8	107,6
Toluen	tys. t	13,6	107,1
Fenol	tys. t	35,4	115,2
Spirytus rektyfikowany	tys. hl	1.064	94,4
Kaprolaktam	tys. t	165	98,3
Amoniak bezwodny	tys. t	2.718	102,5
Amoniak w roztw. wod.	tys. t	93	110,1
Nawozy – w przeliczeniu na czysty składnik:			
- azotowe w N	tys. t	2.006	103,3
- fosforowe w P ₂ O ₅	tys. t	469	114,8
- potasowe w K ₂ O	tys. t	379	126,6
Tworzywa sztuczne – ogółem	tys. t	2.943	108,4
Polietylen	tys. t	376	111,5
Polipropylen	tys. t	245	110,5
Polistyren	tys. t	132	103,4
PCW	tys. t	321	116,7
Kauczuk syntetyczny	tys. t	192	100,1
Pestycydy	tys. t	31,0	98,3
Farby, lakiery, sykatywy	tys. t	1.115	108,8
Kleje	tys. t	53,7	140,5
Mydło i pochodne	tys. t	155,6	107,4
Kosmetyki d/włosem	tys. t	13,7	105,0
Substancje farmaceutyczne	mln zł	250	203,6
Leki	mln zł	11.821	96,6
Włókna chemiczne	tys. t	38,7	94,4
Wyroby z gumy	tys. t	979	105,5
Opony	tys. szt.	46.722	108,9
Wykładziny z tworzyw sztucznych	tys. t	33,1	141,8
Wykładziny z tworzyw sztucznych	tys. m ²	14.340	119,6

Źródło: GUS 2016

Z danych zawartych w Tablicy 5 wynika, że na ogół produkcja wyrobów chemicznych utrzymywała się w minionym roku na porównywalnym do roku poprzedniego poziomie, z istotnymi wyjątkami, o których warto wspomnieć:

- wyraźne zwiększenie produkcji nastąpiło, niejednokrotnie w ważnych asortymentach: olejów napędowych i asfaltu z przerobu ropy; petrochemikaliów etylenu, propylenu i fenolu (zakończenie prac

modernizacyjnych instalacji w Płocku); polimerów PE, PP i PCW w Płocku i Włocławku; nawozów fosforowych i potasowych w Policach; klejów, substancji farmaceutycznych (wartościowo) oraz wykładzin z tworzyw sztucznych

- spadek produkcji wystąpił w wydobyciu soli kamiennej (lekka zima na drogach) oraz produkcji: olejów opałowych i sody kaustycznej (na rzecz zwiększenia ługu sodowego).

W następnym numerze Chemika przedstawione zostaną wypracowane wyniki ekonomiczne krajowego przemysłu za miniony rok. Na zakończenie obecnego przeglądu, m.in. dla celów porównawczych, przedstawiamy, zgodnie z zapowiedzią, tempo zmian rozwoju gospodarczego wybranych krajów Unii Europejskiej i niektórych pozostałych w minionym roku, mierzone zmianą syntetycznego wskaźnika PKB. W aktualnej prezentacji GUS brak jeszcze danych za cały miniony rok, opublikowano je tylko za II i III kwartał 2015 r. (Tab. 6).

Tablica 6

Wskaźniki zmiany PKB w wybranych krajach w 2015 r., w %

Kraj	Zmiana PKB (rok do roku) w 2015 r., %	
	II kw.	III kw.
Unia Europejska – 28	1,9	1,9
Unia Europejska – 19 (euro)	1,6	1,6
Austria	0,9	0,9
Bulgaria	2,6	2,9
Czechy	4,6	4,5
Estonia	1,8	0,7
Finlandia	0,5	- 0,2
Francja	1,1	1,1
Grecja	0,9	- 1,1
Hiszpania	3,2	3,4
Litwa	1,4	1,7
Łotwa	2,7	3,3
Niemcy	1,6	1,7
POLSKA	3,5	3,7
Rumunia	3,8	3,7
Słowacja	3,3	3,6
Szwecja	3,4	3,9
Węgry	2,4	2,3
Włochy	0,6	0,8
W. Brytania	2,3	2,1
Kraje OECD	2,2	2,1
Australia	1,9	2,5
Białoruś	- 4,5	- 4,4
Brazylia	- 2,9	- 4,4
Chiny	7,0	6,9
Indie	7,3	7,1
Izrael	2,3	2,5
Japonia	0,7	1,7
Kanada	1,1	1,2
Korea Płd.	2,2	2,7
Norwegia	1,4	3,1
Rosja	- 3,8	- 3,7
Szwajcaria	1,2	0,6
Turcja	4,3	5,3
USA	2,7	2,1
Ukraina	- 14,6	- 7,2

Źródło: GUS 2016

Z przedstawionych wartości zmian PKB (Tab. 6), warto zwrócić uwagę na sytuację w Chinach. Mimo że osiągnęły najwyższe tempo wzrostu PKB wśród pozostałych krajów, wskaźnik za III kw. 2015 r. jest najniższy od sześciu lat i pierwszy w minionych latach o wartości poniżej 7,0%. Statystyki tego kraju podają, że średnie tempo wzrostu PKB na przestrzeni ostatnich 20 lat oscylowało wokół wartości 10%. Światowi ekonomiści zwracają uwagę, że zwolnienie gospodarcze w Chinach będzie miało znaczące reperkusje w gospodarce światowej i europejskiej.

Jerzy Paprocki